

ЗВІТУЄ ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА ім. О.О. ПОТЕБНІ

На засіданні Президії НАН України було заслухано звітну доповідь директора Інституту мовознавства НАН України ім. О.О. Потебні академіка НАН України В.Г. Скляренка.

В її обговоренні виступили віце-президент НАН України академік НАН України І.Ф. Курас, голова Науково-видавничої ради НАН України академік НАН України Я.С. Яцків, директор Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов член-кореспондент НАН України В.В. Акуленко та інші. Вони підкреслили, що установа успадкувала кращі традиції вітчизняного класичного мовознавства й утвердилася як визнаний світовою науковою спільнотою провідний центр досліджень у галузі теорії мовознавства і славістики.

Фундаментальні дослідження інституту з теорії мовознавства — надійне підґрунтя розробок інших мовознавчих установ — мають велике практичне значення для суміжних гуманітарних дисциплін, вищої та загальноосвітньої школи, для зростання мовної культури українського суспільства. Проте спинятися на досягнутому не можна.

Особливий наголос на цьому зробив у своєму виступі президент НАН України академік НАН України Б.Є. Патон. Сучасна інформаційна революція і процеси глобалізації вносять чимало нового у мовні явища. Вони потребують поглибленого аналізу, певною мірою навіть зміни площини наукових досліджень, прискореного розвитку

нових напрямів — комп'ютерної лінгвістики, дослідження на зламі лінгвістики і психології, етнології, соціології.

Інститут мовознавства має посилити увагу до теоретичного осмислення мовних проблем сучасного українського суспільства. Це, зокрема, питання підвищення мовної культури, явища двомовності і багатомовності, функціонування мов етнічних меншин у відриві від їх національних материків. Дослідження цього комплексу проблем доцільно передбачити у подальших робочих планах установи.

На наукову апробацію чекає і розроблений за участю мовознавців Академії проект Концепції державної мовної політики в Україні.

Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні відповідає за розвиток мовознавчої галузі науки в цілому, за те, щоб вітчизняна лінгвістика завжди була на світовому рівні. Тому принципово по-новому необхідно налагоджувати співпрацю з іншими мовознавчими установами, міністерствами, державними комітетами, кафедрами університетів, із засобами масової інформації, видавництвами, зокрема і на засадах співробітництва за двосторонніми угодами.

Значно активнішою має бути участь установи і в розв'язанні проблем удосконалення українського правопису, інститут міг би зробити належний внесок у цю справу.

Президія НАН України звернула увагу Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України на необхідність визначити своє

бачення подальшої діяльності Національної комісії з питань правопису.

У зв'язку зі складністю нових наукових завдань належить продумати заходи зі структурної і кадрової оптимізації діяльності інституту, посилення кооперації його досліджень з іншими установами. Нині більше третини науковців Інституту мовознавства — доктори наук, щорічно на одного дослідника припадає майже 7 аркушів друкованої продукції. Це досить пристойні показники. Однак високий і середній вік докторів наук — 64 роки. Тому задля збе-

реження вітчизняної мовознавчої школи вже нині слід подбати про ширше залучення здібної молоді і виховання наукової зміни, щоб згодом не виникло розриву між поколіннями дослідників.

Важливі завдання покладено на інститут та інші мовознавчі установи НАН України Державною програмою розвитку української мови на 2004–2010 роки, яка має велике освітнє, наукове, культурне і політичне значення. На жаль, програма й досі не фінансується, і це викликає серйозне занепокоєння НАН України.

ФІНАНСОВІ СТИМУЛИ ДЛЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

У 2004 році було започатковано практику заслуховування на засіданнях Президії НАН України рекомендованих відділеннями Академії наукових повідомлень молодих учених. Загалом заслухано, обговорено і позитивно оцінено десять таких повідомлень з дев'яти установ відділень усіх трьох секцій НАН України.

Зважаючи на корисність цієї форми роботи з молодими науковцями та з метою її подальшого розвитку, зокрема шляхом створення фінансових стимулів для молодих дослідників, повідомлення яких отримали високу оцінку, Президія НАН України вважає за доцільне:

- починаючи з 2005 року здійснювати відбір молодих учених для виступів на засіданнях Президії НАН України на конкурсних засадах, а з 2006-го запровадити для них гранти з метою підтримки наукових досліджень, результати яких доповідалися на засіданнях Президії НАН України;
- щорічно на початку року ухвалювати рішення Президії НАН України про на-

дання грантів Академії молодим ученим-доповідачам за підсумками їх заслуховування на засіданнях Президії протягом попереднього року.

Для заохочення молодих науковців, які 2004 року виступили на засіданнях Президії НАН України, рекомендувати відповідним академічним установам та відділенням відкрити за встановленим порядком додаткові відомчі теми науково-дослідних робіт за проблематикою наукового повідомлення. При цьому взяти до уваги, що: а) виконання додаткових відомчих тем здійснюватиметься за рахунок асигнувань, передбачених для централізованих заходів НАН України; б) видатки на розробку кожної додаткової відомчої теми не можуть перевищувати 10 тис. грн (накладні витрати у фінансуванні не передбачаються); в) науковими керівниками додаткових відомчих тем мають бути молоді вчені-доповідачі; г) термін завершення виконання додаткових відомчих тем — 31 грудня 2005 р.